

Προξενικός ὀργανισμός. Συνθήκαι. Παράσημα.

Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων δ' ἐνασχολήσεών μου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἡ συνομολόγησις παντοίων συνθηκῶν μετὰ ξένων ἐπικρατειῶν. Ἡ πρώτη, ἦν προσυπέγραψα (τῇ 28 Μαΐου 1856), ἦν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 8/20 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους συνομολογηθεῖσα μετὰ τῆς Τουρκίας, περὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ καταδιώξεως τῆς ληστείας κατὰ τὰ μεθόρια.

Μετὰ τῆς Αὐστρίας δὲ συνωμολόγησα τὴν 31 Μαΐου (12 Ἰουνίου) συνθήκην, ὑπογραφεῖσαν τὴν 31 Αὐγούστου, περὶ τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων ἐπὶ τῆς παρουσίας τῶν ἀποβιούντων ὑπηκόων τῆς ἐτέρας ἐπικρατείας, συνθήκην σπουδαίαν μὲν δι' ἡμᾶς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων παροίκων ἐν Τεργέσι, Βιέννῃ καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ συνισταμένην ἐξ ἑνὸς μόνου ἄρθρου, συμπληρωτικοῦ ἀρχαιοτέρας συνθήκης, τῆς τοῦ 1835. Ἐπομένως, οὐκ ὀλίγον ἐξεπλάγην ὅτε, κατὰ συνέπειαν τῆς συνομολογήσεως ταύτης, ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας εὐηρεστήθη νὰ μοὶ ἀπονείμῃ τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Σιδηροῦ Στέμματος. Ἀπέδωκα δὲ τὴν φιλοφροσύνην ταύτην εἰς τὸν μετ' ἐμοῦ συνυπογράψαντα πρέσβυν τῆς Αὐστρίας, Βαρόνον Walter, ὅστις ἠθέλησεν ἴσως νὰ ἐξαγοράσῃ τὰς ἀδίκους πρὸς ἐμὲ ὑπονοίας του, ὧν συμπτώματα ἔδειξε κατὰ τὴν πρώτην εἰς αὐτὸν ἐπίσκεψίν μου.

Πλήρη δὲ συνθήκην ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας ἐξ ἄρθρων 28 ἐξεργάσθην καὶ ὑπέγραψα μετὰ τῆς Τοσκάνης, τῇ 10/22 Ἀπριλίου, κυρωθεῖσαν τὴν 3 Ἰουλίου. Ἄν δὲ καὶ αἱ μετὰ τῆς χώρας ἐκείνης σχέσεις ἡμῶν δὲν ἦσαν ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων, ἡ σύνταξις ὅμως τῆς συνθήκης ταύτης ἦν οὐκ ὀλίγον ἐργώδης, διότι ὁ Βασιλεὺς ἡξίου νὰ καταστήσῃ αὐτὴν εἰς πρότυπον τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καὶ εἰς πολλῶν τῶν ὑπὸ τῆς Τοσκάνης προτεινομένων ἐπέμενε τὴν μεταρρῶθμισιν, μόνον διὰ τὸν ὅπως οὖν ἰδανικὸν τοῦτον λόγον. Μετὰ τὴν ἐναγώνιον δὲ ταύτην ἐξεργασίαν καὶ κύρωσιν τῆς συνθήκης, μοὶ ἐδόθη ὁ μεγαλόσταυρος τῆς

Τοσκάνης, περὶ οὗ δικαίως ἐφαρμόζεται τὸ δὴ λεγόμενον, ὅτι **δὲν τὸν ἔκλεψα**.

Τὰ παράσημα δὲ ταῦτα οὐδαμῶς ἐγὼ ἐπεδίωκον· ἐξ ἐναντίας μάλιστα ὑπῆρξαν καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς πᾶσαν κατέβαλον σπουδὴν, ἵνα τ' ἀποφύγω. Οὕτω συνέβη ἐπὶ τῆς συνθήκης μετὰ τοῦ Βελγίου, ἣτις ἐκ 10 ἄρθρων συνισταμένη, συνεπλήρου τὴν κατὰ τὰ 1840 μεταξὺ τῶν δύο ἐπικρατειῶν προσυνομολογηθεῖσαν. Περὶ αὐτῆς εὗρον ἐκκρεμῇ προεργασίαν, ὅτε ἦλθον εἰς τὸ ὑπουργεῖον, καί, συνομιλῶν ποτε μετὰ τοῦ Γενικοῦ Προξένου τοῦ Βελγίου κ. Στρέϊτ, τῷ εἶπον περὶ τούτου, καὶ ὅτι, ὅταν ποτὲ ἤθελεν ἔλθει εἰς Ἀθήνας ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρόεδρος Πρέσβυς των, ὁ κύριος Blondel van Cuelebroeck, ὅστις καὶ παρ' ἡμῖν ἦν ἐμπεπιστευμένος, θέλομεν δυνηθῇ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς διαπραγματεύσεις.

Ἑβδομὰς δὲ δὲν παρῆλθεν, ἀφ' οὗ τοῦτο εἶπον, καὶ ἰδοὺ ὁ κ. Blondel, εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Στρέϊτ, μετὰ σπουδῆς πλείονος ἢ ὅσης προσεδόκουν καὶ ἐνόμιζον ἀναγκαίαν, ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας, πρόθυμος νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν περιμένουσαν αὐτὸν ἐργασίαν. Ἐδείχθη ὅμως εἰς τὰς συζητήσεις πολὺ δυσκολώτερος ἀφ' ὅτι ἐνέφαινε ὁ εὐθύμος καὶ εὐπροσήγορος αὐτοῦ χαρακτήρ, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ γεῦμα, εἰς ὃ μὲ προσεκάλεσε, μετὰ τοῦ ἔργου τὴν ὀριστικὴν ἀποπεράτωσιν, ἦν μᾶλλον ὀχληρὸν καὶ δυσάρεστον, διότι, καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ διάστημα, ἐφαίνετο ἐξημμένος καὶ δυσανασχετῶν διὰ τινὰ μέρη τῆς συνθήκης, δι' ἃ δὲν ἠθέλησα νὰ ἐνδώσω ἐντελῶς εἰς τὰς ἀξιώσεις του. Ἀμέσως δὲ τὴν ἐπαύριον τῆς ὑπογραφῆς, γενομένης τῇ 24 Μαΐου (5 Ἰουνίου), ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Πρὸ δὲ τῆς κυρώσεως, γενομένης τῇ 10/22 Ἰανουαρίου 1857, ὁ κ. Στρέϊτ, πολλάκις πρὸς με ἐρχόμενος, μοὶ παρετήρει, μεταξὺ ἄλλων, καὶ ὅτι ἡ συνθήκη θὰ πρέπη νὰ ἐπιφέρῃ ἀνταλλαγὴν παρασῆμων, καὶ ὅτι εἰς τὸν κ. Blondel θὰ πρέπη νὰ δοθῇ ὁ Μεγαλόσταυρος τοῦ Σωτῆρος, διότι ἔχει ἤδη τὸν τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν. Καὶ εἰς μὲν τὸν κ. Πρόξενον ἀπέφυγα πάντοτε ν' ἀπαντήσω τι περὶ τούτου, ἀνέφερα δὲ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Βασιλέα.

ὅστις ἔμεινεν ἐκπεπληγμένος, βεβαιώσας με ὅτι εἶχεν ἤδη δώσει τῷ κ. Βλονδέλ τὸ παράσημον τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν δι' αὐτὴν ταύτην τὴν συνθήκην.

— Ἀλλὰ πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν, τῷ εἶπον, Μεγαλειότατε, ἀφ' οὗ ἡ συνθήκη τώρα μόνον ὑπογράφεται;

— Πῶς εἶναι δυνατόν καὶ ἐγὼ ἀπορῶ, μοὶ ἀπεκρίθη ὁ Βασιλεὺς, ἡξεύρω δὲ μόνον νὰ εἰπῶ ὅτι μ' ἐβεβαίωσαν ἐπὶ τοῦ προκατόχου σας ὅτι ἡ συνθήκη εἶχεν ὑπογραφῇ, καὶ ἐγώ, μὴ ἐνθυμούμενος, καὶ πεισθείς, ἔδωκα τὸ παράσημον. Ἄλλως τε ὁ κ. Βλονδέλ ἔχει βαθμὸν μόνον προσέδρου πρέσβεως, καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον ὑπὲρ τὸ τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν παράσημον δὲν δίδομεν.

Ἡ συγκυρία ἀπέβαινε δυσχερής, καὶ θὰ ἐλύπει καὶ θὰ προσέβαλε τὸν κ. Βλονδέλ. Τότε δὲ εἶπον εἰς τὸν Βασιλέα ὅτι ὁ μόνος τρόπος, καθ' ὃν δύναται τὸ πρᾶγμα ὁπωσοῦν νὰ διορθωθῇ, ἔσται νὰ μὴ λάβω ἐγὼ παράσημον Βελγικόν, ὥστε οὐδεμία νὰ ὑπάρξῃ ἔνστασις, ἂν δὲν δώσωμεν οὐδ' ἡμεῖς Ἑλληνικὸν εἰς τὸν Βέλγον πρέσβυν.

Ὁ Βασιλεὺς ἐθεώρησε τοῦτο ὡς θυσίαν ἐκ μέρους μου, καὶ μ' ἐπήνεσε δι' ὅ,τι ὠνόμασεν αὐταπάρνησιν. Ἀλλ' ἀμέσως μετὰ τὴν κύρωσιν ἦλθε πρὸς με ὁ κ. πρόξενος, καὶ μοὶ ἐζήτησε τὰς προτάσεις ἡμῶν περὶ τῶν χορηγητέων εἰς Ἑλληνας Βελγικῶν παρασήμων, εἰς ᾧ θὰ ἔπρεπε ν' ἀνταποκριθῶμεν ἡμεῖς δι' ἀμοιβαιότητος. Τότε τῷ ἐνεχείρισα κατάλογον, ὃν εἶχον ἤδη καταρτίσει, καὶ ὅστις ἔφερεν, ὡς πρῶτον ὄνομα, τὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως κ. Ἰω. Δελιγιάννη, διὰ τὸ παράσημον τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν, δεύτερον τὸ τοῦ κ. Σιληβέργου διὰ τὸ αὐτὸ παράσημον, καὶ δι' ἄλλα κατώτερα ἄλλους ὑπαλλήλους τοῦ ὑπουργείου.

— Ἀλλά, κύριε Ὑπουργέ, μοὶ εἶπεν ὁ κ. Στρέϊτ, ἐδὼ ὑπάρχει τις λήθη. Εἰς τὸν κατάλογον δὲν κατεγράφη τὸ ὄνομά σας.

— Οὐχὶ ἐκ λήθης, τῷ εἶπον, ἀλλὰ διότι ἐπιθυμῶ νὰ μὴ λάβω παράσημον δ' ἐμέ. Ἐμπιστευτικῶς σᾶς τὸ λέγω, προσέθηκα, δὲν θέλω ν' αὐξήσω τὸν ἀριθμὸν, ὃν ἔχω παρασήμων.

Ἦξεύρω ὅτι αὐτὰ κινουῦσιν ἤδη τινῶν τὴν ζηλοτυπίαν, καὶ δὲν θέλω νὰ δώσω αὐτοῖς ἀφορμὴν νὰ λέγωσιν, ὅτι τὰς συνθήκας ὑπογράφω, οὐχὶ διότι εἰσὶ συντελεστικαὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν εὐημερίαν, ἀλλὰ θηρεύων παράσημα.

Καὶ ὁ μὲν κ. πρόξενος ἐπέμενε διῆσχυριζόμενος, ὅτι ἡ χορηγία παρασήμων εἰς τὸν ὑπογράψαντα ὑπουργὸν (κατὰ νοῦν εἶχεν «εἰς τοὺς συνυπογράψαντας») ἐστὶν ἀπαράβατος ἐθιμοταξία, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἀντιτάττων ὅτι, διὰ λόγους εἰς ἐμὲ ἰδίους, δὲν θέλω ν' ἀκολουθήσω τὴν ἐθιμοταξίαν ταύτην.

Οὕτως ἀνεχώρησεν ὁ κ. Στρέϊτ, καὶ ἐνόμιζον ἐμαυτὸν ἐξεληθόντα τῆς δυσχεροῦς θέσεως. Ἄλλ' ἓνα μῆνα περίπου μετὰ ταῦτα τὸ ταχυδρομεῖον μοὶ ἐκόμισε μέγα δέμα ἐκ Βελγίου, περιέχον τὰ παράσημα, καὶ πρῶτον μεταξὺ αὐτῶν.... τὸν Μεγαλόσταυρον δι' ἐμέ.

Νέα περιπλοκή: Τί τὸ ποιητέον; Νὰ μὴ δεχθῶ παράσημον, ἀφ' οὗ μοὶ ἐδόθη, καὶ νὰ τὸ πέμψω ὀπίσω θὰ ἦτο ἀγροῖκος προσβολὴ κατὰ τῆς κυβερνήσεως, ἥτις μ' ἐτίμησε δι' αὐτοῦ. Πρὸς ἀμοιβαιότητα νὰ δώσωμεν τὸ Ἑλληνικὸν εἰς τὸν Βέλγον Πρωθυπουργόν, τὸν συγχρόνως καὶ Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ἦτον ἐπίσης ἀδύνατον, διότι οὗτος ἦτον ὁ Vilain XIV, ὅστις εἶχεν τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτῆρος. Μόνον δὲ μεταγενεστέρως εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὑπουργικὸν γραμματέα, ἐκτάκτως σταλέντα εἰς τὴν Ἑλλάδα δι' ὑπηρεσίαν, ἀπένειμα τῶν Ἱπποτῶν τὸ παράσημον. Ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ, λαβὼν τὸν πίνακα τῶν Βέλγων ὑπουργῶν, εὔρον ἐν αὐτοῖς τὸν τῆς Δικαιοσύνης, Βαρῶνον Nothomb, ἄνδρα σοφόν, ὅστις διάφορα ἐν τῇ νομικῇ ἐπιστήμῃ εἶχε συγγράψει, καὶ εἰς αὐτόν, κατὰ βασιλικὴν ἔγκρισιν, ἀπένειμα τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτῆρος. Κατὰ σύμπτωσιν δέ, τὸ ἐπόμενον ἔτος ἦλθε, περιοδεύων εἰς Ἀθήνας ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὑπουργοῦ τούτου, Βουλευτῆς, μετὰ τῆς συζύγου καὶ θυγατρὸς του, καὶ τοὺς ἐξένισα καὶ ἐξεναγώγησα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ὑπουργεύσας δὲ μετέπειτα καὶ αὐτός, διετέλεσε κατόπιν ἐπὶ ἔτη συνάδελφός μου φίλτατος ἐν Βερολίνῳ, ἔνθα καὶ ἕτερον ἐπίσημον ξένον ἀπήντησα, ὃν ἐπίσης ὑπουργεύων εἶχον συνοδεύσει εἰς τὴν Ἀκρό-

πολιν, τὸν Κόμητα Perponcher, εἰς Αὐλάρχην προχειρισθέντα.

Εἰς ἑτέρου δὲ παρασήμου ἄρνησιν μᾶλλον ἐπέτυχον.

Ἄφ' οὗ ἡ ληστεία κατετροπώθη διὰ τῶν συντονωτάτων μέτρων, ἃ εἶχε λάβει ἡ κυβέρνησις, ἐξολοθρεύσασα τοὺς αὐθαδῶς μέχρι τοῦ Πεντελικοῦ προβάοντας, καὶ κηρύξασα ὅτι τοῦ λοιποῦ λησταῖς δὲν ἐδίδετο ἀμνηστεία, ὁ Βασιλεὺς ἐπορεύθη κατὰ πρῶτον νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν μεθόριον γραμμὴν, καὶ ἐκεῖ προσῆλθον οἱ Ὁθωμανοὶ Σατράπαι τῶν ὁμόρων ἐπαρχιῶν εἰς προσκύνησίν του.

Τοῦτο, ὃν ἄνευ προηγουμένου, καὶ ὥς οἰωνὸς ἐκλήφθην φιλικῶν σχέσεων μετὰ τῶν γειτόνων, μεγάλως εὐχαρίστησε τὴν Α. Μ., δι' ὃ καὶ, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν Της, μὲ ἠρώτησε κατὰ τίνα τρόπον ἐνόμιζον ὅτι ἐδύνατο νὰ διαδηλώσῃ εἰς τοὺς Ὁθωμανοὺς ἐκείνους μεγιστάνας τὴν εὐχαρίστησίν Του· ἐγὼ δ' ἐσυμβούλευσα ν' ἀπονεμηθῶσι παράσημα εἰς αὐτούς, καὶ δὴ εἰς τὸν ἕνα, τὸν Χουσνὴ πασᾶν, ἃν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, ὅστις εἶχε διατελέσει Ὑπουργὸς τῆς Ἀστυνομίας, ὁ Μεγαλόσταυρος, εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς τὸ παράσημον τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο, πρὸς μεγίστην αὐτῶν εὐχαρίστησιν.

Ἄλλ' ὃ ἔτι μᾶλλον ἐκ τούτου εὐχαριστηθεὶς ἦν ὁ πρέσβυς τῆς Τουρκίας Χαλήλ βέης, δι' ὃ καὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα, τὴν ἑσπέραν εἰς τὸν κῆπον τοῦ Αὐθέντου Σούτσου (τοῦ Μιχάλβοδα), παρὼν μετ' ἄλλων τινῶν καὶ ὁ Χαλήλ βέης, μ' ἔλαβε κατὰ μέρος, μοὶ ἔσφιξε τὴν χεῖρα, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι μὲ συγχαίρει ἐκ καρδίας διὰ τὴν πολιτικωτάτην πρᾶξιν, ἣν προῦκάλεσα, καὶ ἣτις θέλει ἀντηχήσῃ εὐαρεστοτάτα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἄρει πᾶν νέφος μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων καὶ διευκολύνει τὰς ἐκκρεμεῖς ὑποθέσεις μας, ὅπως καὶ τῷ ὄντι ἐγένετο. Προσέθηκε δ' ὅτι πρέπει καὶ ἡ Τουρκία ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν διεθνή ταύτην φιλοφροσύνην, καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ ὑποδείξω εἰς τίνας φρονῶ ὅτι δύναται νὰ δοθῇ τὸ Ὁθωμανικὸν παράσημον, «δηλαδή», προσέθηκεν, «εἰς τίνα ἄλλον πλὴν τοῦ **ἡμετέρου** ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις ἀφ' ἑαυτοῦ ἐννοεῖται».

— Ἡ γενομένη ἀπονομή, τῷ ἀπήντησα, ἦν ἀπλῶς ἡ ἔκφρασις

τῆς εὐμενείας τοῦ Βασιλέως διὰ τὴν προθυμίαν τῶν Σατραπῶν τοῦ νὰ ἔλθωσιν εἰς ἀπάντησίν Του, οὐδ' ὑπάρχει λόγος ἀμοιβαιότητος, ὥς ἐπὶ συνθηκῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐπέμενε,

— Τότε, τῷ εἶπον, δότε τὸ παράσημον τῶν ταξιαρχῶν εἰς τοὺς δύο νομάρχας καὶ τοὺς δύο μοιράρχους τῶν δύο παρορίων Νομῶν, ἀποδεικνύοντες οὕτως ὅτι ἀναγνωρίζετε τὸν ζῆλον μεθ' οὗ αἱ ἀρχαὶ αὗται συνέπραξαν εἰς τὴν ἐξολόθρευσιν τῆς ληστείας. Εἰς δὲ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει ἵνα δώσητε ὅ,τι δήποτε, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ κάμητε περὶ ἐμοῦ πρότασιν. Οὐκ ὀλίγον ὑποβλέπομαι ἤδη, ὥς ἔχων πολλὰ παράσημα. Ἄς μὴ δώσωμεν νέας αἰτίας.

Ὁ Χαλῆλ βέης προθύμως παρεδέχθη τῆς προτιάσεώς μου τὸ πρῶτον μέρος, τὸ δεύτερον ὅμως κατεπολέμησεν ἐπιμόνως, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἐπίσης ἐπέμεινα, προσπαθῶν, ἐννοεῖται, πάντοτε νὰ μὴ ὑπερπηδήσω τὰ ὅρια τῆς ἀβροφροσύνης.

Τὴν δ' ἐπαύριον διηγήθην εἰς τοὺς Βασιλεῖς τὰ διατρέξαντα.

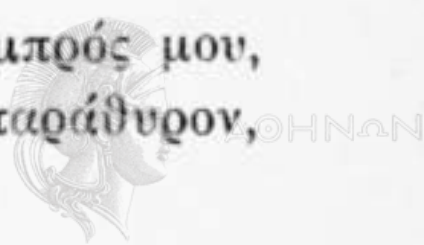
— Καὶ διατί, μ' ἠρώτησεν ἡ Βασίλισσα, δὲν θέλετε νὰ δεχθῆτε τὸ παράσημον, ὃ σᾶς προσφέρεται;

— Διότι, ἀπεκρίθην, Μεγαλειοτάτη, φοβοῦμαι τὸν πόλεμον τοῦ ἐπὶ τοῦ στήθους μου παρασήμου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ αἰσθημάτων.

— Σᾶς ἐγκρίνω, μοὶ ἀπεκρίθη, καὶ σᾶς ἐπαινῶ.

Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἤμην εἰς τῆς κ. Μαρίας Μαυροκορδάτου (τῆς γυναικὸς τοῦ καθηγητοῦ Γεωργίου), ἣν ἐξετίμων διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν ἐγκάρδιον φιλοφροσύνην της, ὥς καὶ τὸν ἄνδρα της διὰ τὸν ἔντιμον καὶ ἐμβριθῆ αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ διὰ τὰς γνώσεις του, καὶ συνεχῶς, μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ ἐν ἡ δύο τέταρτα, διακόπτων τὰς ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ ἐργασίας, ἀπηρχόμην εἰς τὴν οὐ μακρὰν κειμένην οἰκίαν των, καὶ ἀνέπνεον ἐπ' ὀλίγον, δεχόμενος τὸν καφέν, ὃν διὰ τῶν χειρῶν της ἐξαίρετον παρεσκεύαζεν.

Οὕτω καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, τὸν καφέν ἔχων ἐμπρὸς μου, ἐκαθήμην μετὰ τῆς οἰκοδεσποίνης εἰς τὸ πρόσγαιον παράθυρον,

ὅταν ἐμπρὸς αὐτοῦ ἔφιππος διερχόμενος ἔστη, ἰδὼν ἡμᾶς, ὁ πρέσβυς τῆς Τουρκίας.

— Αὐριον λοιπόν, μοὶ εἶπε, γράφω εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐλπίζω ὅτι δὲν ἐπιμένετε πλέον, καὶ ὅτι μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ θέσω τ' ὄνομά σας ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων, ὑπὲρ ὧν θὰ ζητήσω παράσημα.

— Ἐξ ἐναντίας, τῷ εἶπον, σᾶς παρακαλῶ καὶ αὐθις νὰ μὴ μὲ προτείνητε. Ἄν θέλητε ὑπουργόν, ὁ πάντων καταλληλότετος ἔσται ὁ τῶν Στρατιωτικῶν, διότι καὶ διὰ τούτου θὰ φανῇτε ἀμείβοντες τῆς Ἑλλάδος τὴν πρόθυμον ἐνέργειαν εἰς καταδίωξιν τῆς ληστείας.

— Τὸν κύριον Σμόλενιτς; μοὶ ἀπήντησε. Τοῦτο ποτέ. Ἡ ὑπὸ τὸν κύριον Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν ἐκδιδομένη ἐφημερίς εἶχεν ἐσχάτως ἄρθρον προσβλητικὸν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ. Τὸν παρεκάλεσα νὰ διατάξῃ τὴν σύνταξιν ν' ἀφαιρέσῃ ἢ κἂν νὰ κολάσῃ αὐτό, ἀλλὰ τὸ ἠρνήθη ἀποτόμως. Προτείνατε ὅτι ἄλλο θέλετε, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν δὲν θὰ προτείνω παράσημον.

— Τότε, τῷ εἶπον, ἰδοὺ ἄλλη ἰδέα. Δότε τὸ παράσημον εἰς τὸν Πρωθυπουργόν. Θὰ ἦτον ὥς ἂν τὸ ἐδίδετε εἰς ὅλον τὸ ὑπουργεῖον.

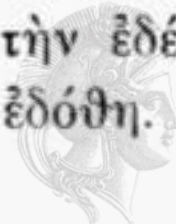
— Εἰς τὸν κ. Μιαούλην; εἶπε μορφάζων. Ἐστω, ἂν ἀποφεύκτως ἐπιμένητε. Ἀλλά, βλέπω, ἀρνεῖσθε τὸ παράσημον διότι εἶναι Τουρκικόν.

Τοῦτο δὲν ἦτο ἀνακριβές, ἀλλὰ τὸν παρεκάλεσα νὰ μὴ ἐκλάβῃ οὕτω τὴν ἀρνησίν μου, καὶ νὰ τὴν ἀποδώσῃ εἰς ἣν καὶ ἄλλοτε τῷ εἶπον αἰτίαν.

Τῇ δ' ἐπαύριον διηγήθην καὶ ταύτην τὴν συνέντευξιν εἰς τοὺς Βασιλεῖς.

— Καὶ ὁ Μιαούλης ἄρά γε θὰ δεχθῇ τὸ παράσημον; ἠρώτησεν ἡ Βασίλισσα, μεθ' ὕφους ἐμφαίνοντος ὅτι δὲν εἶχε βεβαίαν τὴν πεποίθησιν, οὔτε ὑπὲρ, οὔτε κατὰ.

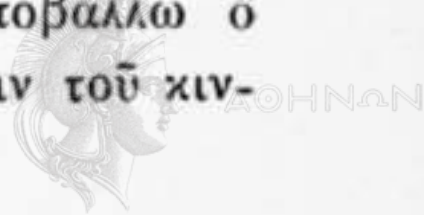
Μετὰ δύο περίπου ἑβδομάδας τὰ παράσημα ἦλθον, καὶ ἡ μεγάλη ταινία ἦτον διὰ τὸν Μιαούλην, ὅστις τὴν ἐδέχθη, μὴ γνωρίζων, οὔτε ποτὲ μαθὼν, πῶς καὶ πόθεν τῷ ἐδόθη.

Ἡ ἐπιμονὴ δὲ τοῦ Χαλήλ βέη ὑπὲρ ἐμοῦ εἶχε καὶ ἰδιαίζοντά τινα λόγον, ὅτι, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ἐγνώριζε πόσον ὑπὲρ τῆς ἐξαλείψεως τῆς ληστείας, περὶ ἧς πρὸ πάντων ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐπρόκειτο, ἐγὼ εἶχον συντελέσει διὰ συμβουλῆς, ἥτις ἀπεδείχθη ὀρθή.

Τῷ ὄντι, ὅτε ἡ πληγὴ αὕτη, καταστραφεῖσα περὶ τὰς Ἀθήνας καὶ ἐν τῷ ἐσώτερικῷ τῆς Ἑλλάδος, ἐξηκολούθει λυμαινομένη ὀλεθρίως τὴν ὁροθετικὴν γραμμὴν ἐκατέρωθεν, καὶ πολλάκις ὁ πρέσβυς τῆς Τουρκίας διετάττετο, ὅπως παραγάγῃ τὴν κοινὴν γνώμην, ν' ἀπευθύνη παρατηρήσεις ἢ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἄλλων δυνάμεων ἢ καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, ἐλθὼν μίαν ἡμέραν πρὸς αὐτόν, τῷ εἶπον ὅτι ὑπὲρ πάντα ἄλλον γνωρίζει πόσον τὰ παράπονά των εἰσὶν ὀλίγον ὀρθὰ καὶ εἰλικρινῆ, ὅτι δ' ἡ ἀληθὴς καὶ κυρία πηγὴ τῆς ληστείας εἰσὶν οἱ ἄτακτοι ὀθωμανοὶ ὁροφύλακες, ὧν οἱ ἀρχηγοί, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ κλέπτουσι τοὺς μισθοὺς, μὴ ἔχοντες στρατιώτας, ἢ πολλάκις εἰσὶν αὐτοὶ καὶ λησταποδόχοι, ἢ μισθοῦσιν, ἀντὶ στρατιωτῶν, ληστής, μεθ' ὧν διανέμονται τὴν λείαν. Ἄν, προσέθηκα, μέγα ἡμεῖς ἔχωμεν συμφέρον, ἵνα ἡ ληστεία ἐξαφανισθῇ, οὐκ ἔλασσον ἔχει καὶ ἡ Τουρκία· διότι, πλὴν ἄλλων, οἱ παρὰ τὰ ὅρια κάτοικοι τῶν ἡμετέρων ἐπαρχιῶν, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ βλέπωσι τοὺς οἴκους καὶ τοὺς ἀγρούς των ἔρμαια τῶν ἀπαύστως εἰσβαλλόντων ληστῶν, δὲν εἶναι ἀδύνατον, πρὸς ἰδίαν αὐτῶν ἀμυναν, καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν κυβέρνησιν, ἥτις ἀδυνατεῖ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ τῆς μάστιγος, νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας, ὅπερ δύναται σπουδαίαν ἀναστάτῳσιν νὰ φέρῃ εἰς τὴν Τουρκίαν. Καὶ μὴ εἰπῆτε ὅτι δύνασθε καὶ σεῖς κατὰ τὸν ἴδιον λόγον νὰ εἰσβάλητε εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι Τοῦρκοι, εἰσορμῶντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ κατεδιώκοντο πανταχοῦ ὥς ἐχθροί, ἐν ᾧ Ἕλληνες, εἰσερχόμενοι εἰς Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον, θὰ ἐγίνοντο δεκτοὶ ὑπὸ μεγάλου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ μετ' ἀλαλαγμῶν καὶ ὥς ἐλευθερωταί. Περιστὸν εἰς ταῦτα νὰ μ' ἀπαντήσητε.

Δὲν ἦλθον ἵνα λογομαχήσωμεν, ἀλλ' ἵνα σᾶς ὑποβάλλω ὁ μέτρον φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ληφθῇ πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κιν-

δύνου, τὴν ὑπαρξιν καὶ ἂν ἀρνηθῆτε, οὐχ' ἤττον τὴν γνωρίζετε. Ἔστι δὲ τὸ μέτρον ἓν : Ἀντὶ τῶν ἀτάκτων σας, πέμψατε τακτικὸν στρατὸν εἰς τὰ ὅρια. Οὕτω καὶ καθ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξασφαλίζεσθε μᾶλλον, διότι, ἂν τι καθ' ὑμῶν θελήσωμεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν, τοὺς ἀτάκτους σας ἐννοεῖται ὅτι δὲν τοὺς φοβούμεθα οὐχ οὕτως ὅμως καὶ τὸν τακτικὸν στρατόν. Βλέπετε ὅτι δὲν ὑποκρίνομαι, οὔτε ταύτην τὴν φορὰν, ὥς οὐδ' ἄλλην κάμμιαν. Παραστήσατε ταῦτα εἰς τὴν Κυβέρνησίν σας, ὥς ὑπ' ἐμοῦ ἐν εὐλοκρινεῖα ῥηθέντα. Νὰ γράψητε δὲν ὠφελεῖ. Ἔχετε τὴν πείραν τούτου. Ἡξεύρετε ὅτι πολλάκις οἱ ὑπουργοί σας θέτουν τὰς ἀναφοράς σας, ὥς καὶ τὰς τῶν συναδέλφων σας, ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον. Πρέπει νὰ τοὺς πείσητε περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ τοῦ κατεπείγοντος τοῦ πράγματος. Σᾶς προτρέπω ν' ἀπέλθῃτε ὁ ἴδιος εἰς Κωνσταντινούπολιν, νὰ εἰπῆτε εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Στρατιωτικῶν, ὅτι ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι ὑπουργός, ὅστις σᾶς ὁμίλησε παράδοξον γλῶσσαν, ἀλλ' ἀληθῆ, καὶ ν' ἀπαιτήσῃτε τὴν ταχίστην ἀποστολὴν τακτικοῦ στρατοῦ εἰς τὰ μεθόρια.

Διὰ τοῦ προσεχοῦς ἀτμοπλοίου ἀνεχώρησεν ὁ Χαλὴλ βεης εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἡ ἀποστολὴ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἐνεκρίθη ἀνυπερθέτως, ὑπὸ ἀρχηγὸν τινὰ Πολωνὸν (νομίζω Σαλὶκ πασᾶν καλούμενον), καὶ ἡ ληστεία τάχιστα ἐξέλιπεν, ὥς ἐκ θαύματος.

Ταῦτα ἐνθυμούμενος ὁ Χαλὴλ βέης ἐπέμενεν, ὅτι μοὶ ὠφείλετο τὸ Ὄθωμανικὸν παράσημον. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἐπέμεινα νὰ μὴ λάβω παρὰ τῶν Ὄθωμανῶν ἀμοιβήν, διότι ὑπηρέτησα τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ δυσχερεστέρα ὅμως τῶν συνθηκῶν, ὅσας ποτὲ ἐξεργάσθην, ὑπῆρξεν, ἡ μετὰ τῆς Περσίας, ἥτις κυρίως μικρὰν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ σημασίαν, διότι μόνον οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πέρσαι διατελοῦσιν εἰς σχέσεις μεθ' Ἑλλήνων. Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς εἶχεν ἀκούσει περὶ αὐτῶν, ὅτι εἰσὶ στρεψόδικοι, φιλόνεικοι, δόλιοι, δι' ὃ ἤθελε νὰ περιέχῃ ἡ συνθήκη πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ἐξασφαλίσῃ κατ' αὐτῶν τοὺς Ἕλληνας, καὶ οὐδὲν ἄρθρον τῶν συνήθων συνθηκῶν, ὥς οὐδ' αὐτὴν τὴν πρότυπον συνθήκην, τὴν Σαρδινικήν,

ἦν ἐξελάμβανεν ἀκαταμάχητον ἀπέναντι τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, ἐξετίμα, ὥς ἐπαρκῆ, ἀπέναντι τῶν Ἀσιανῶν ἐκείνων. Ἐπομένως ἀπῆτει νὰ σωρεύω ἐν αὐτῇ ἄρθρα ἐπὶ ἄρθρων καὶ διατάξεις ἐπὶ διατάξεων, ὧν ἐκάστη ἀπῆτει ἄλλας συμπληρωτικές. Ὅταν δ' ἀντέταπτον ὅτι οὕτω θὰ ἐξωγκοῦμεν αὐτὴν εἰς ὅλον σύγγραμμα, ματαίως ἐπαναλαμβάνοντες ὅ,τι ἤδη περιείχετο ἐν τοῖς νόμοις, ἐπέτρεπε ν' ἀπαλείψω ὅ,τι πρὶν μοὶ εἶχε διατάξει νὰ προσθέσω, ἀλλ' εἰς νέαν ἀνάγνωσιν, φρονῶν ὅτι ἡ παραπομπὴ εἰς τοὺς νόμους δὲν μᾶς ἐξησφάλιζεν ἐπαρκῶς κατὰ τῶν ἐπικινδύνων ἀντιπάλων, προσέθετε ἀλλαχοῦ καὶ δι' ἄλλων ἐκφράσεων ὅ,τι πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐγκρίνει νὰ διαγραφῇ, καὶ ἐγὼ ἐπαῦθις διεμαρτυρόμην, ἀντιτάττων τὸ ἀδύνατον νὰ περιλάβωμεν ἐν συνθήκῃ ὁλοκλήρους τοὺς κώδικας.

Οὕτω τὸ ἔργον, ὥς Πηνελόπης ἱστός, ὑφαίνετο καὶ διελύετο ἐπὶ μῆνας πολλούς, καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ δὲν προεβλέπετο, ὅτε μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ προσλάβω σύμμαχον, καὶ δὴ ἠρώτησα τὴν Α.Μ. ἂν καλὸν δὲν ἐνόμιζε, δι' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τῶν νόμων ἐν τῷ κειμένῳ τῆς συνθήκης ἐγκατάμειξιν, νὰ συμβουλευθῶμεν καὶ τὸν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης συνάδελφόν μου, ὁ δὲ Βασιλεύς, προθύμως ἐδέξατο τὴν πρότασιν, καὶ οὕτω μετὰ χαρᾶς προσέφυγον εἰς τὸν κ. Ράλλην, συνειργάσθην μετ' αὐτοῦ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον καὶ κατηρτίσαμεν τὸ κείμενον τέλος οὕτως, ὥστε καὶ εἰς συνθήκην νὰ ᾖ ἀνάλογον, καὶ εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ τοὺς ἐνδοιασμοὺς τοῦ Βασιλέως ν' ἀνταποκρίνηται.

Ἐπὶ τῶν καταβαλλομένων τούτων προσπαθειῶν, καὶ πρὶν ἔτι τῆς συνεργασίας μετὰ τοῦ κ. Ράλλη, συνέβη (τῇ 9 Ἀπριλίου τοῦ 1858) ὁ θάνατος τοῦ μεγάλου πατριώτου Γ. Κουντουριώτου. Ἀμα δὲ μοὶ ἠγγέλθη αὐτός, ἐτηλεγράφησα εἰς τὸν υἱόν του, τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡμέτερον πρέσβυν, συλλυπητήριον, καὶ συγχρόνως χορηγίαν ἀδείας, ἐὰν ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐλθὼν δὲ ὁ κ. Ἀνδρέας Κουντουριώτης, μετὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ πατρός του, πρὶν ἢ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν θέσιν του, μοὶ ὡμίλησε περὶ τῆς Περσικῆς συνθήκης, καὶ, ἐν ἄλλοις, περὶ τῶν μετὰ τὴν συνομολόγησιν ἀπονεμηθησομένων παρασήμων. Ἰδὼν δὲ τὴν

πρὸς αὐτὰ ἀδιαφορίαν μου, μοὶ εἶπεν ὅτι οἱ Πέρσαι ἔδιδον τὸ ἀνώτατον παράσημον, εἰς ὅσους ἤθελον νὰ τιμήσωσιν, ἀδαμαντοκόλλητον, διῦσχυριζόμενος ὅτι τοιοῦτο ἤθελεν ἀφεύκτως μοὶ προμηθεύσει.

Ὅτε δ' ἐπερατώθη ἡ μετὰ τοῦ κ. Ράλλη ἐξεργασία τοῦ κειμένου, καὶ ὑπέβαλα αὐτὸ εἰς τὸν Βασιλέα, ἐντὸς τοῦ ἔτους 1859, καὶ ἡ Α. Μ. παρητήθη πάσης περαιτέρω ἐνστάσεως καὶ μετ' οὐ πολὺν παρεδέχθη αὐτό. Οὕτω κατώρθωσα τέλος νὰ πέμψω τὴν συνθήκην, ἐντελῶς πλέον καταρτισθεῖσαν, ἐγκεκριμένην δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν, εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐκεῖ, ὑπογραφείσα ὑπὸ τῶν δύο πρέσβεων, τοῦ Ἑλλήνος καὶ τοῦ Πέρσου, μοὶ ἐπιστραφῇ πρὸς ἀνταλλαγὴν τῶν ἐπικυρώσεων.

Ἀλλὰ πρὶν ταύτης ἐξηλθον ἐγὼ τοῦ ὑπουργείου, καὶ μὲ διεδέχθη ὁ κ. Κουντουριώτης, ὅστις τὴν ἐπικύρωσιν ἀνταλλάξας, ἔλαβε τὸ Περσικὸν παράσημον, οὐχί, νομίζω, ἀδαμαντοκόλλητον.

Παράσημα δὲ μοὶ ἐδόθησαν ἐπὶ τῆς ὑπουργείας μου, ἄνευ συνθηκῶν, καὶ ἴσως ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, ὁ Μεγαλόσταυρος τῆς Ἀγίας Ἀννης τῆς Ρωσσίας καὶ ὁ τῆς Βαυαρίας.

Ἐτέρα δ' ἐργασία μου, λίαν ἐπίπονος καὶ αὐτή, δι' ἣν ἐπίσης ἡ ἀπομάκρυνσίς μου ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου παρενέπεσε μεταξὺ τῆς καλλιεργείας καὶ τῆς συγκομιδῆς τοῦ καρποῦ, ἦν ἡ ἀφορῶσα τὸν ὀργανισμόν τοῦ προξενικοῦ κλάδου.

Κατὰ τὸ 1853 εἶχε συνταχθῇ ὑπὸ τοῦ κ. Παΐκου νόμος προξενικός, οὗ ὅμως ἡ ἐκτέλεσις ἀνεβλήθη ὑπ' αὐτοῦ τούτου δι' ἑτέρου νόμου, καὶ ἔπειτα καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλ. Μαυροκορδάτου κατὰ τὰ 1855. Αὐτὸν τοῦτον ἀνέστειλα καὶ ἐγὼ κατ' Αὐγουστον τοῦ 1856, ἀνεπαρκῇ αὐτὸν θεωρῶν, καὶ τῇ 29 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξέδωκα, κυρωθέντα ὑπὸ τῶν Βουλῶν καὶ τοῦ Βασιλέως, νόμον ἀφορῶντα τὴν δικαιοδοσίαν καὶ τὰ καθήκοντα τῶν προξενικῶν ἀρχῶν, ἐξ ἄρθρων 61.

Τὸ εἰς τὰ προξενικὰ τέλη ἀναφερόμενον μέρος δὲν περιέλαβον ἐντὸς τοῦ νόμου, θεωρήσας αὐτὸ δεόμενον ἔτι ἐρευνῶν καὶ βαθυτέρας μελέτης, δι' ὃ, ἐπιστείλας εἰς πάσας τὰς προξενικάς ἀρχάς, συνέλεξα βαθμηδὸν παντοχόθεν τὰς ἐνδεχομένας στατιστι-

κὰς πληροφορίας τῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη κινήσεως τοῦ ἡμετέρου ἐμπο-
ρικοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν ἐκασταχοῦ εἰσπραχθέντων τελῶν καὶ ὡς
πρὸς τὰ σπουδαιότερα ἐπιμελῶς ὁ ἴδιος, καὶ οὐχὶ δι' ὑπαλλήλων,
ἀντιπαρέβαλον τ' ἀποτελέσματα ταῦτα, ἵνα ἐξαγάγω ἀσφαλῆ συμ-
περάσματα. Πλὴν δὲ τοιούτων, συνεκάλεσα εἰς τὸ ὑπουργεῖον καὶ
ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἐκ Γερουσιαστῶν, Βουλευτῶν νομικῶν καὶ
τινῶν ἐπισήμων ἐμποροπλοιαρχῶν, καὶ τοῖς ὑπέβαλον τὸ ζήτημα,
ἂν σκοπιμώτερον ἦν ν' αὐξηθῶσιν ἢ νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ προξε-
νικὰ τέλη.

Πολλῶν, ἰδίως τῶν μελῶν τῶν δύο Βουλῶν καὶ τῶν νομο-
μαθῶν, ἡ γνώμη ἦν ὑπὲρ τῆς μειώσεως, ἵνα μὴ ὑπὲρ τῶν προ-
ξένων πιέζεται τὸ ἐμπόριον· ὅτε δὲ παρετήρησα ὅτι τὰ ὑφιστά-
μενα ἦσαν ἀνεπαρκῆ, ἵνα δι' αὐτῶν διατηρῶνται οἱ πρόξενοι καὶ
δέχωνται τὰς προξενικὰς ἀρχὰς ἄνδρες ἱκανοὶ καὶ πλήρη παρέχον-
τες τῆς ἀκεραιότητος τὰ ἐχέγγυα, μοὶ ἐρῶρήθη ὅτι τότε δύο τινὰ
πρέπει νὰ γίνωσι, τὸ μὲν νὰ μισθοδοτῶνται οἱ πρόξενοι ἐπαρ-
κῶς, τὸ δέ, ἵνα μὴ ἡ αὕξησις τῆς μισθοδοσίας ἐπηρεάζῃ τὸν προϋ-
πολογισμόν, νὰ καθαιρεθῶσιν αἱ ἥττον σπουδαῖαι τῶν προξε-
νικῶν θέσεων, καί, ὅπου ὑπάρχει ἀνάγκη, ν' ἀνατίθηνται τὰ προ-
ξενικὰ καθήκοντα εἰς προξένους ἄλλων μεγάλων δυνάμεων. Τὸ
κατ' ἐμὲ δ' ἀπήντησα ὅτι πρόθυμος εἰμὶ νὰ παραδεχθῶ τὴν γνώ-
μην τῶν ἐμπειροτέρων μου, ἀλλ' ἡ ἄφθονος μισθοδοσία τῶν
προξένων ὑπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ μοὶ φαίνεται ἀρχήν, οὐχὶ ἰσό-
τητος, ἀλλ' ἀνισότητος τῶν φόρων καθιερούσα, διότι, ἐν ᾧ τὴν
τῶν προξενείων ἀνάγκην κυρίως μία καὶ ὠρισμένη τάξις ἔχει, ἡ
τῶν ναυτιλλομένων, ἡ ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ γενικὴ μισθοδο-
σία αὐτῶν, θὰ ἐφορολόγει, ὑπὲρ τῆς εἰδικῆς ἐκείνης τάξεως, πᾶν
τὸ ἔθνος, καὶ τοὺς οὐδὲν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τῶν προξενείων ὠφε-
λουμένους κατοίκους τῶν ὀρεινῶν καὶ τῶν μεσογείων χωρῶν.
Δεύτερον, ὅμως, καὶ πρὸ πάντων παρετήρησα ὅτι ἡ ἐλάττωσις τῶν
προξενικῶν ἀρχῶν, πρὸς μείωσιν τῆς ὑπὲρ αὐτῶν δαπάνης, δὲν
ἡξεύρω ἂν ἐγκρίνηται ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων, δηλαδὴ ὑπὸ τῶν
πλεόντων καὶ ἐμπορευομένων. Παρακαλῶ, ἐπομένως, τοὺς παρόν-
τας ἐκ τῶν κυρίων, ὅσοι ἔχουσι τὴν ἀτομικὴν πείραν τῶν κατὰ

τὴν ναυτιλίαν, νὰ μοὶ εἴπωσιν ἄν, ὅτε καταπλέωσιν εἰς τὸν λιμένα, εἴτε παθόντες κατὰ τὸν πλοῦν, εἴτε σχέσεις πρὸς τὸ ἴδιον πλήρωμα ἢ πρὸς τοὺς ἐγχωρίους ἔχοντες νὰ κανονίσωσιν, ἢ ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀρχῶν ἀδικούμενοι, ἢ θελὼν προτιμήσει τὴν ἔλλειψιν προξενικῆς ἀρχῆς πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ προξενικῶν τελῶν, ἢ τὴν παρουσίαν αὐτῆς, καὶ ἄν εἰς ἀπότισιν τελῶν τοὺς ὑπέβαλλεν. Ἐπίσης δύνανται νὰ μᾶς εἴπωσι κατὰ πόσον τοῖς φαίνεται σκόπιμος ἡ ἀναπλήρωσις τῶν ἡμετέρων προξένων ὑπὸ τῶν προξένων ἄλλων καὶ μεγάλων δυνάμεων. Ἄν εἷς τῶν ἡμετέρων προξενικῶν ὑπαλλήλων δειχθῇ ἀκηδῆς εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τοῦ εἰς αὐτὸν καταφεύγοντος ὑπηκόου, πιέσῃ ἢ παρὰ νόμῳ φορολογήσῃ αὐτόν, ὁ ὑπουργὸς δύναται καὶ ὀφείλει νὰ τῷ ζητήσῃ λόγον καὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ. Κατὰ προξένου ὅμως, ὑπαλλήλου μεγάλης δυνάμεως, οὐδὲν ἢ ὀλίγον δύναται ὁ ὑπουργός, ἢ πρέπει ἢ ὑπόθεσις νὰ ἐξογκωθῇ εἰς διπλωματικήν, καὶ νὰ διεξαχθῇ διὰ διαπραγματεύσεων, πιθανώτατα κατὰ τὸ πλεῖστον δι' ἡμᾶς ἀγόνων, μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων. Ὅμιλῶ δέ, οὐ μόνον ἐκ θεωρίας, ἀλλὰ καὶ δυσάρεστον πείραν λαβὼν, διότι ὑπάρχει ξένος τις προξενικὸς ὑπάλληλος, ὃν εὖρὸν που καὶ τὰς ἡμετέρας ὑποθέσεις διέποντα, καὶ ὅστις πεισματωδῶς ἀρνεῖται νὰ ἐφαρμόσῃ ἐφ' Ἑλλήνων τὸν Ἑλληνικὸν νόμον, δι' ὅσον ἐξισχυρίζομενος ὅτι δι' αὐτὸν μόνος νόμος ὑπάρχει ὁ τῆς πατρίδος του. Ἴνα εὐσχήμως καὶ ἄνευ σκανδάλου τὸν ἀντικαταστήσω δι' Ἕλληνα, περιμένω τὰ ὕλικά μέσα διατηρήσεως προξενείου εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Οἱ πλοίαρχοι καὶ ἔμποροι τῆς ἐπιτροπῆς ἀπεφάνθησαν ὅτι εἶχον ἐντελῶς δίκαιον, καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτῶν συνταχθέντες, ἐκηρύχθησαν πάντες ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως τῶν τελῶν.

Ἄλλ' ἢ ἐργασία, ἣτις ἐπὶ ἔτη διήρκεσεν, εἶχεν ἐν στάδιον νὰ διέλθῃ εἰσέτι, πρὶν ὑποβληθῇ ταῖς Βουλαῖς, τὴν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐξέλεγχιν καὶ κύρωσιν.

Ἐκεῖ ἀμέσως ἀπ' ἀρχῆς προσέκοιψεν. Ὁ Βασιλεὺς, ἐπὶ τόσῳ σπουδαίου ἀντικειμένου, ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆς θεωρίας, ἐφ' ἣς ἐπὶ πολὺ ἐπλανώμεθα, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τοῦ σκοποῦ μακρυνόμενοι. Τὴν δευτέραν ἡμέραν τῶν ματαίων

συζητήσεων, ἴσως ἀναμνησθεὶς τῆς καλῆς ἐκβάσεως τῆς Περσικῆς συνθήκης διὰ τῆς ἀναμίξεως τοῦ κ. Ράλλη, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν κ. Προβελέγιος ἦτο λίαν ἐντρίβης περὶ τὴν θεωρίαν τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ὅτι, ἂν δὲν εἶχόν τινα ἐνστασιν, καλὸν ἦτο νὰ κληθῇ καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν προσεχῇ συνέντευξιν, ὃ ἐγὼ μετὰ χαρᾶς ἐδέχθην.

Τὴν ἐπαύριον λοιπὸν τὸ ἑσπέρας ἦλθε καὶ ὁ κ. Προβελέγιος, καὶ ἠρχίσασμεν τὴν συζήτησιν, ἐφ' ἧς, ὅτε μὲν συνεπεριπατοῦμεν μετὰ τοῦ Βασιλέως διὰ τοῦ δωματίου, ὅτε δ' ἐκαθήμεθα περὶ τὴν στρογγύλην τράπεζαν ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ. Ὁ Βασιλεὺς ἐβυθίσθη ταχέως εἰς θεωρίας περὶ τῆς πηγῆς καὶ φύσεως τῶν τελῶν, ἐφ' ὧν κατ' ἀρχὰς ἀπῆντα ὁ συνάδελφός μου μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ πολυμαθείας καὶ κρίσεως· ἀλλὰ βαθμηδὸν αἱ ἀπαντήσεις καὶ ἀναπτύξεις του προὔκालουν ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως ζητήματα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀσαφῇ καὶ πολύπλοκα, πολλάκις ἀπορρέοντα ἐκ παρεμπιπτούσης τινὸς θεωρίας, ἣν ἔθιγεν ἐν παρόδῳ ὁ συνάδελφός μου, ὥστε μετ' ἀπελπισίας ἔβλεπον τὸ νομοσχεδίόν μου ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μακρυνόμενον εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἀφανὲς γινόμενον εἰς τὰ σκότη τῶν ἀσχέτων πρὸς αὐτὸ συζητήσεων· ἔβλεπον δὲ καὶ τὸν κ. Προβελέγιον θορυβούμενον, καί, δι' ἀτόπου ἐπαγωγῆς τῆς εὐθείας γραμμῆς τοῦ συλλογισμοῦ, ἀναγκαζόμενον νὰ παρεκβαίνη καὶ εἰς συμπεράσματα ἀντιφατικὰ ν' ἀπολήγη πολλάκις.

Τότε ἐπρότεινα, ἂν ἡ Α. Μ. δὲν νομίζῃ ὀρθότερον ν' ἀρχίσωμεν τὴν συζήτησιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κειμένου τοῦ νομοσχεδίου, ἀπορρέουσας ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ἀρχῶν, ἃς πρεσβεύει ἡ Α. Μ. καὶ εἰς τὰ καθέκαστα νὰ ἐρευνῶμεν, ἂν ὑπάρχωσι διατάξεις ἴσως ἀντιβαίνουσαι εἰς αὐτάς, καὶ ἐπομένως δεόμεναι διορθώσεως. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, μετὰ τῆς οὐδέποτε διαψευδομένης προσηνείας καὶ ἀγαθότητος τοῦ χαρακτῆρός του, γελάσας,

— Ἔχετε δίκαιον, εἶπεν. Ἐπλανήθημεν ὀλίγον μακρὰν τοῦ νομοσχεδίου· ἃς ἐπανέλθωμεν εἰς αὐτό.

Καὶ ἐκαθήσαμεν περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἡμεῖς ἐκατέρωθεν.

Μέχρι τινὸς ἡ ἀνάγνωσις, ὑπ' ἐμοῦ γινομένη, ἐχώρησε καλῶς· ἀλλὰ, προκειμένου περὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν μεγάλων καὶ τῶν μικρῶν πλοίων καὶ τῶν τελῶν αὐτῶν, ἐκ νέου ἐβυθίσθη ὁ Βασιλεὺς εἰς θεωριῶν πέλαγος, καὶ ταύτην τὴν φορὰν τὸ ἀντικείμενον ἦν ἡ σύγκρισις τῆς ὠφελείας τῆς προκυπτούσης διὰ τὰ ἔθνη ἐκ τῆς μεγάλης ἢ ἐκ τῆς μικρᾶς ναυτιλίας.

Καὶ ἐγὼ μὲν καὶ ὁ κ. Προβελέγιος ἐπροσπαθήσαμεν νὰ καταδείξωμεν ὅτι ἄλλα καὶ ἄλλα ὠφελήματα, εἰς ἄλλας τάξεις πολιτῶν καὶ εἰς ἄλλα ἔθνικα συμφέροντα φέρουσιν αἱ μακραὶ θαλασσοπλοΐαι, καὶ ἄλλα ἡ ἀκτοπλοΐα. Τοιαύτη ὁμως ἀπάντησις δὲν ἱκανοποιεῖ τὸν Βασιλέα Ὁθωνα, οὗ ἡ κρίσις, ὅλως συστηματική, ἐπεδίωκε τὰ ἔσχατα καὶ ἀπόλυτα συμπεράσματα. Ἀμφότεροι οἱ κλάδοι ἦσαν ὠφέλιμοι, ἀλλὰ τίς ἦν ὁ εἰς τὸ γενικὸν ἔθνικόν συμφέρον φέρων ὠφελήματα ἀνώτερα τοῦ ἄλλου; Οὕτως ἔθετεν ὁ Βασιλεὺς τὸ ζήτημα καί, βιαζόμενος ὁ Προβελέγιος ὑπὸ τῶν γενικῶν καὶ τῶν μερικῶν ἐρωτήσεών του, περιπλακεῖς δὲ καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἰδίων συλλογισμῶν, οὓς ὁ Βασιλεὺς προुकάλει διὰ λογικῆς ἐπαγωγῆς, ἔφθασεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ ἐκ τῆς μεγάλης ναυτιλίας ὠφελήματα εἰσὶ τὰ ὑπέρτερα.

Τότε εἶδον τὸν Βασιλέα ἐκ ταύτης φθάνοντα εἰς τὴν ἀμέσως, κατὰ τὴν κρίσιν του, λογικὴν συνέπειαν, ὅτι πρέπει, ἐπομένως, ἡ ἀκτεμπορία νὰ ἐπιβαρυνθῇ διὰ μεγάλων τελῶν πρὸς ὄφελος τῆς μακρᾶς θαλασσοπλοΐας. Παρατηρῶν δ' ὅτι καὶ ὁ συνάδελφός μου, ἐνδίδων εἰς τὸ μαγευτικόν, οὕτως εἰπεῖν, σύστημα τῆς βασιλικῆς ἀνακρίσεως, ἠναγκάζετο βαθμηδὸν καὶ ἀκουσίως νὰ συνομολογῇ τ' αὐτὰ συμπεράσματα, τὸν ἐκτύπησα ἀοράτως διὰ τοῦ ποδὸς ὑπὸ τὴν τράπεζαν, ὥστε, ἐκπλαγεῖς, διεκόπη ἐν τῷ μέσῳ τῆς φράσεώς του· ἐγὼ δὲ συγχρόνως, πιέζων διὰ τῆς χειρὸς τὴν κεφαλὴν μου, εἵλχυσά ἐπ' ἐμαυτὸν τὴν προσοχὴν τοῦ Βασιλέως, καὶ εἶπον ὅτι δυστυχῶς μοὶ εἶχεν ἐπέλθει δεινὴ κεφαλαλγία, ὥστε δὲν ἤμην εἰς κατάστασιν νὰ παρακολουθήσω τὰς συζητήσεις, αἵτινες ἄλλως τε καὶ ἐφ' ἱκανὰς ὥρας εἶχον ἤδη παραταθῇ.

Ὡς πάντοτε δὲ περιποιητικὸς καὶ φιλόφρων ὁ Βασιλεὺς, ἠγέρθη ἀμέσως, διέλυσε τὴν συνεδρείαν, καὶ μᾶς παρέπεμψεν εἰς τὴν

ἐπαύριον τὸ ἐσπέρας, εὐχηθεῖς μοι ταχεῖαν ἀνάρῳσιν. Ἐν ᾧ δ' ἐξηρχόμεθα, ἐγγίσας τὸν Προβελέγιον εἰς τὸν βραχίονα,

— Ἡξεύρεις; τῷ εἶπον κρυφίως. Ἀπόψε εἶχον πολλὴν ὄρεξιν νὰ σὲ πνίξω.

— Διατί, διατί, ἀδελφέ μου; μ' ἠρώτησε διὰ τῆς συνήθους του φράσεως, ἅμα ἐκλείσθη ὀπίσω μας ἡ βασιλικὴ θύρα.

— Διότι αἱ ἀπαντήσεις σου θὰ εἶχον προσεχὲς καὶ ἄμεσον ἀποτέλεσμα οὐδὲν μικρότερον τῆς καταστροφῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἀκτεμπορίας.

— Τί νὰ κάμω, ἀδελφέ μου; μ' ἀπήντησεν. Ἐκεῖνος ὁ διαβολάνθρωπος σὲ περιπλέκει εἰς ἐρωτήσεις καὶ σὲ σκοτίζει τόσον, ὥστε δὲν ἠξεύρεις ποῦ εὐρίσκεισαι καὶ τίνα συνέπειαν δύνανται νὰ ἔχωσιν αἱ ἀπαντήσεις σου.

— Εἶσαι, τῷ εἶπον, ἐκ φύσεως καθ' ὑπερβολὴν νευρικός, ὅσον δὲν συμφέρει εἰς συζήτησιν, ὥς τὴν προκειμένην. Κάμε μοι τὴν χάριν καὶ αὖριον διαδέχθητι σὺ τὴν κεφαλαλγίαν μου, καὶ μὴ ἐλθὲ εἰς τὴν συνεδρίασιν. Ἀφες με νὰ δοκιμάσω τὴν τύχην μου μόνος μου.

Τοῦτο μοὶ τὸ ὑπεσχέθη, καὶ ἐχωρίσθημεν, ἀφ' οὗ ἀπεδώκαμεν φόρον θαυμασμοῦ, οὐχ ἦττον, εἰς τὰς εὐρείας γνώσεις τοῦ ἀκαμάτως σπουδάζοντος ἡγεμόνος, παρ' οὗ ὁ κ. Προβελέγιος ὡμολόγει ὅτι πολλάκις διδάσκεταιί τινα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ εἰδικὰ ἀντικείμενα τῶν ἰδίων αὐτοῦ σπουδῶν, προσέτι δὲ καὶ εἰς τὴν ὀξύνοϊάν του, ἥτις ὅμως εἶχε τὸ ἐλάττωμα ὅτι, μονομερῆς, πρὸς ἓν ἔτεινε σημεῖον, τὴν πολιτικὴν ἐξελάμβανεν ὥς μαθηματικὴν ἐπιστήμην καὶ παρέβλεπε τὴν ποικιλίαν τῶν μίτων, οἵτινες ἀπαρτίζουν τὸ πολύπλοκον αὐτῆς ὕφασμα.

Τὴν ἐπαύριον, τῷ ὄντι, ὁ κ. Προβελέγιος ἐμήνυσεν ὅτι ἀσθενεῖ, καὶ εἰργάσθη ἐγὼ μόνος μετὰ τοῦ Βασιλέως, ὅστις παρεδέχθη τὸ νομοσχέδιον. Δὲν ἐσυζητήθη ὅμως τοῦτο ἐν ταῖς Βουλαῖς, εἰμὴ ἐπὶ τοῦ διαδόχου μου κ. Ζαΐμη, καὶ δὲν ἠρεύνησα ἂν ἐπηνέχθησαν εἰς αὐτὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ ἢ ὑπὸ τῶν σωμάτων μεταρρυθμίσεις τινές, νομίζω ὅμως τὸ ἐναντίον.

Περὶ παρασῆμων ἀνωτέρω ἀπομνημονεύσας, δὲν πρέπει νὰ

παραλείψω νὰ μνημονεύσω περὶ ἐνὸς εἰσέτι, οὗ ἡ ἀπονομή εἶχε τι τὸ ἰδιαζόντως ἐνδιαφέρον.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὅτε παρουσιάσθην εἰς τὸν Βασιλέα, ἅμα ἐξελθόντος τοῦ συναδέλφου μου ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, ἡ Α. Μ. μὲ ἠρώτησεν, ἂν νομίζω ὅτι ἐπιτρέπεται ὑπαξιωματικὸς νὰ μεταβαίνει ἀφ' ἐνὸς εἰς ἕτερον σῶμα, προβιβαζόμενος. Ὅτε δέ, ἐκφράσας τὴν κατὰ θεωρίαν γνώμην μου, προσέθηκα ὅτι ἐν πεποιθήσει ν' ἀποφανθῶ δὲν δύναμαι, μὴ γνωρίζων ἱκανῶς τοὺς κανονισμούς. Γελάσας ὁ Βασιλεύς,

— Ἐχετε δίκαιον, εἶπεν. Σεῖς δὲν δύνασθε νὰ γνωρίζητε. Σᾶς ὁμίλησα περὶ τούτου, διότι ταύτην εἶχον τὴν συζήτησιν μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἦν δὲ τοῦτο χαρακτηριστικὸν τῆς βαθείας μὲν, ἀλλὰ καίπως νωθρᾶς διανοίας τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, ὅτι εὐκόλως δὲν μετέβαινεν ἀπὸ ὑποθέσεως εἰς ὑπόθεσιν, χωρὶς ἐπὶ τινὰ χρόνον οἱ λογισμοί του νὰ μένωσιν ὑπὸ τῆς πρώτης τὴν ἐπιρροήν.

Μετὰ τοῦτο δέ, μεταπηδῶν εἰς ἄλλο θέμα, δι' ἐμὲ ἀπροσδόκητον,

— Τί φρονεῖτε ; μοὶ εἶπε δικαιοῦμαι ν' ἀπονεύω τὸ παράσημον τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν Βασίλισσαν;

— Δὲν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν, ἀπήντησα. Ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης, ἡ πρώτη Βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος, ἡ τὴν Βασιλικὴν ἐξουσίαν, ὡς ἀντιβασίλισσα, ἐξασκοῦσα, δικαιοῦται, ὑπὲρ τινὰ καὶ ἄλλον, νὰ φέρῃ τὸ παράσημον τῆς Ἑλλάδος.

— Τοῦτο ναί, ἀπεκρίθη ὁ Βασιλεύς. Ἀλλὰ δικαιοῦται ὡς γυνή; Ὁ νόμος ὁμιλεῖ μόνον περὶ ἀνδρῶν.

— Ὡς ὅλοι οἱ νόμοι, ἀπεκρίθην, οἵτινες ὅμως οὐχ ἥττον ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς γυναῖκας τὰς εὗρισκομένας ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις.

— Ἰσως ἔχετε δίκαιον, εἶπεν ὁ Βασιλεύς, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀναμφισβήτητον. Ἐπιθυμῶ νὰ τὸ μελετήσητε, καὶ νὰ μοὶ ἐκφράσητε ἐγγράφως τὴν γνώμην σας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξηλθεν ὁ Βασιλεύς, ἐγγραφά τινα νὰ ζητήσῃ δι' ἄλλην προξενικὴν τινα ὑπόθεσιν, καὶ εἰσῆλθεν ἡ Βασίλισσα.

— Τί εἵχατε μετὰ τοῦ βασιλέως σήμερον; μὲ ἠρώτησε μειδιῶσα. Περὶ τίνος ἐπρόκειτο;

— Φαντασθῆτε, Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησα, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἤθελε ν' ἀποφανθῶ ἐγὼ γνώμην περὶ τοῦ ἂν ἀφ' ἐνὸς σώματος δύνανται νὰ μεταβιβάζωνται ὑπαξιωματικοὶ εἰς ἄλλο, προβιβαζόμενοι.

— Ἄ! Εἰς τοῦτο περιεστράφη ἡ συζήτησίς σας, εἶπε. Καὶ περὶ ἄλλα δὲν ἐπραγματεύθητε;

— Μάλιστα, ἀπήντησα. Ἐχομέν τινὰ προξενικὴν ὑπόθεσιν, ἱκανῶς πολὺπλοκὸν καὶ ἥτις μᾶς παρέχει οὐ μικρὰς δυσκολίας.

— Περὶ τῶν ἀξιωματικῶν λοιπὸν καὶ περὶ τῶν προξενικῶν ὑποθέσεων συνομιλεῖτε; ἐπανέλαβε μετ' ἐκφράσεως, ἥτις μοὶ ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἤξευρεν ἢ καὶ ὑπώπτευε περὶ τίνος συνδιελέχθημεν.

Εὐτυχῶς κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθεν ὁ Βασιλεὺς καὶ μοὶ διευκόλυνεν, ἣν εἶχον σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ μὴ λύσω τὴν ἐχεμύθειαν.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἐνεχείρισα εἰς τὸν Βασιλέα ἔκθεσιν, δι' ἧς ἀπεδείκνυνον ὅτι ἡ χορηγία τοῦ παρασήμου εἰς τὴν Βασίλισσαν οὐδαμῶς ἀντέκειτο εἰς τὸν νόμον. Ἐκτοτε δὲ πολὺς παρήλθε καιρὸς, μηνῶν δύο ἢ τριῶν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, καὶ ἡ ὑπόθεσις ἀπεσιωπήθη.

Τὴν δ' ἐσπέραν τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἔτους 1859 ἦν ὅλον τὸ ὑπουργεῖον προσκεκλημένον εἰς τὴν βασιλικὴν τράπεζαν. Ἐλαβον δὲ πρὸς τὸ ἐσπέρας διαταγὴν ν' ἀπέλθω εἰς τοῦ Βασιλέως ἐν τέταρτον πρὸ τῆς ὥρας τῆς προσκλήσεως, καὶ ἐκεῖ εὔρον εἰς τὸν ἀντιθάλαμον καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς συνυπουργοὺς, λαβόντας τὴν αὐτὴν διαταγὴν, καὶ ἀγνοοῦντας ἐπίσης αὐτῆς τὸν λόγον. Τέλος, κληθεὶς, εἰσῆλθεν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Μιαούλης, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθεν, ἔχων ἀνὰ χεῖρας τὸ χρυσοῦν παράσημον, εἰς ὃ ὁ Βασιλεὺς τὸν ἐπροβίβασεν, ἀφ' οὗ εἶχεν ἀργυροῦν. Μετ' αὐτὸν δ' εἰσῆλθον καὶ οἱ λοιποὶ κατ' ἀρχαιότητα ἐν τῷ ὑπουργείῳ, καὶ ἔλαβον σταυρὸν ἀνώτερον τοῦ ὃν εἶχον, ὃ δὲ κ. Κουμουνδοῦρος τὸν ἀργυροῦν, διότι δὲν εἶχεν οὐδένα. Καὶ εἰς ἐμὲ δ' ἔδωκεν ὁ Βασιλεὺς τὸν χρυσοῦν, διατάξας μοι νὰ γράψω εἰς τὸ δικαιολογητικὸν διάταγμα λέξεις τινὰς κολακευτικωτέρας, παρὰ δι' ὅλους

τοὺς συναδέλφους μου. Ἐγὼ δ' ἀντιπαρετήρησα ὅτι τοῦτο δὲν θεωρῶ δίκαιον, καὶ παρεκάλεσα νὰ μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ συντάξω πάντα τὰ διατάγματα παρομοίως. Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς μοὶ εἶπεν ἐπιμόνως, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ θέλησις καὶ ἡ διαταγὴ του, ὥστε ἡναγκάσθην νὰ ἐνδώσω· ποτὲ ὅμως εἰς οὐδένα ἔδειξα τὸ διάταγμα, οὐδὲ περιῆλθεν εἰς γνῶσίν τινος ἡ διάκρισις αὕτη.

Μετὰ δὲ τὴν τράπεζαν, προσελθὼν μοι ὁ Αὐλάρχης, μοὶ εἶπε νὰ μὴ ἀναχωρήσω, ἀλλὰ νὰ μεταβῶ εἰς τὸ ἰδιαίτερον δωμάτιον τοῦ Βασιλέως, ὅπου ἡ Α. Μ. ἤθελε μετ' ἐμοῦ νὰ διαλεχθῇ. Οὕτως, ἀφ' οὗ ἀπῆλθον πάντες οἱ συνδαιτημόνες, κληθεῖς, εἰσῆλθον, καὶ εὗρον τὸν Βασιλέα περιπατοῦντα ἐν τῷ δωματίῳ, τὴν δὲ Βασίλισσαν εἰς τὸ ἀνάκλιντρον καθημένην ἐμπρὸς μικρᾷ τραπέζῃς, ἐφ' ἧς διὰ μικροσκοπικῶν χαρτίων ἔπαιζε τὸ παιγνίδιον τῆς **ὑπομονῆς**. Εἰς τὴν μίαν δὲ γωνίαν τοῦ δωματίου ἴστατο κατάφωτον καὶ κατάκοσμον δένδρον, τὸ τῶν Χριστουγέννων.

Ἐπὶ πολὺ ὁ Βασιλεὺς, συμπεριπατῶν μετ' ἐμοῦ, διελέγετο περὶ τινων ἐκκρεμῶν κατεπειγουσῶν ὑποθέσεων. Τέλος ἡ Βασίλισσα, ἀπολέσασα τὴν ὑπομονήν:

— Ἀ, τέλος πάντων, ἀνέκραξεν, ἐλπίζω ὅτι ἐξηντλήσατε τὰς σπουδαίας ὑποθέσεις. Ἐλθετε τώρα καὶ εἰς ἐμέ, νὰ σᾶς δείξω τὸ δένδρον μου.

Καὶ ἐγερθεῖσα, μ' ἔφερε πρὸς αὐτὸ καὶ μοὶ παρέστησε τὰ διάφορα δῶρα, ἃ ἔλαβε παρὰ τῆς οἰκογενείας της καὶ παρὰ τοῦ Βασιλέως, συνιστάμενα εἰς βαρύτιμα ψέλλια, περιδέραια καὶ ἄλλα κοσμήματα. Σπρώξασα δὲ κομψὸν ἐρυθρὸν κιβώτιον πρὸς ἐμέ,

— Ἰδού, εἶπε, καὶ τὸ δῶρον, ὃ ἔλαβον παρὰ τοῦ Βασιλέως.

Ἀνοίξας δέ, εἶδον ἐν αὐτῷ ἀδαμαντοκόλλητον τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτῆρος.

Ἐκ τῆς ὑπηρεσίας.

Ὡς ἀνωτέρω εἶπον, οἱ παρ' ἡμῖν πρέσβεις τῶν δυνάμεων, πρωτοβουλία τοῦ κ. Οὐαῖς, ἐνόμισαν ὅτι ὤφειλον νὰ ἐργασθῶσιν, ἀνεξαρτήτως ἡμῶν, ἐπὶ τῆς ὑπ' ἐμοῦ αὐτοῦ προκληθείσης ὑποθέ-